

Ηλεκτρισμός και εικαστικές τέχνες

Ματαλλιωτάκη Ειρήνη
Συνεργάτης
1^{ου} & 2^{ου} ΕΚΦΕ Ηρακλείου

Σχολικό έτος 2019- 2020

Hiroshi Sugimoto

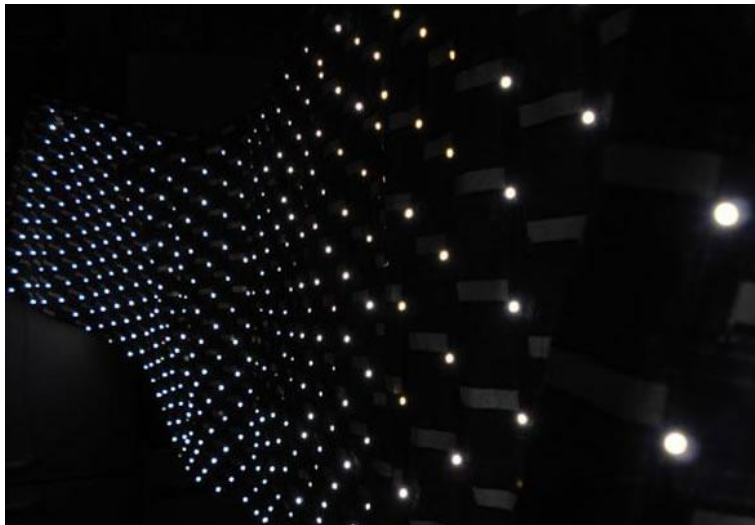
(2009). (Gelatin-silver print). Ο Hiroshi Sugimoto χρησιμοποιεί την φωτογραφική μηχανή του για να εξερευνήσει το αόρατο. Στην τελευταία δουλειά του, που ονομάζεται Lightning fields, ο βραβευμένος φωτογράφος μελετά την ηλεκτρική ενέργεια. Με μια Van de Graaff γεννήτρια μπορεί να στείλει μέχρι 400.000 βολτ μέσα από την ταινία σε ένα μεταλλικό τραπέζι. Οι φράκταλ διακλαδώσεις που προκύπτουν φέρνουν στο μυαλό αγγειακά συστήματα, γεωλογικά χαρακτηριστικά, καθώς και δέντρα. «Βλέπω τη σπίθα της ίδιας της ζωής, η αστραπή που έπληξε την αρχέγονη λάσπη," λέει ο Sugimoto. Στα σχέδια που προκύπτουν , ο καλλιτέχνης δεν προσπαθεί να ασκήσει έλεγχο.

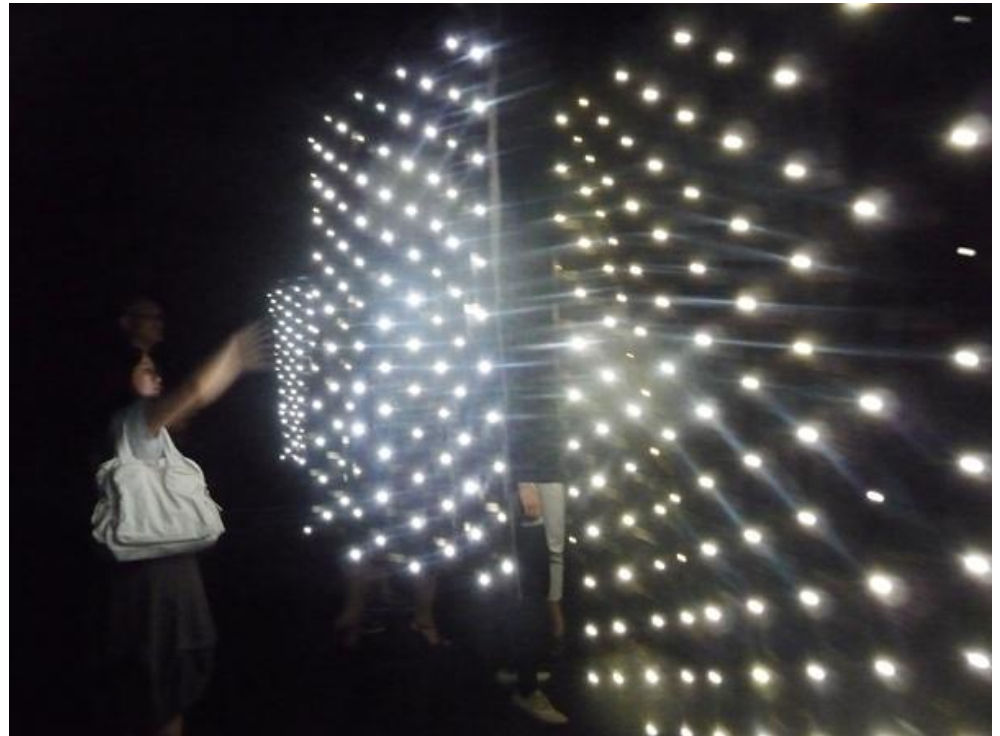
Ηλεκτροστατικές Σκιές

«Ηλεκτροστατικές Σκιές» από την σχεδιάστρια Zane Berzina και τον αρχιτέκτονα Jakson Tan. Τα φώτα ανταποκρίνονται στο στατικό ηλεκτρισμό, με ενεργοποίηση και απενεργοποίηση καθώς το χέρι σου περνάει από πάνω τους.

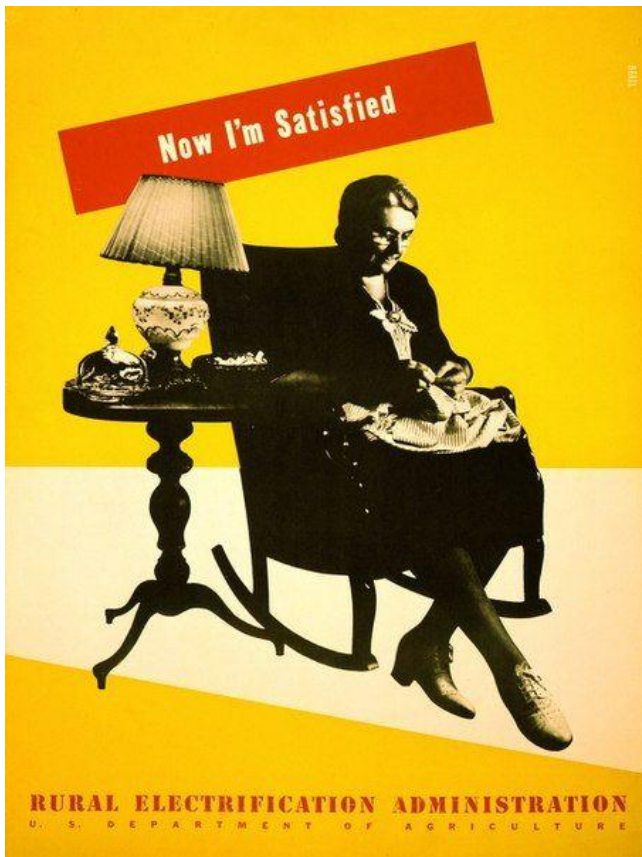
Είναι μια πρακτική που βασίζεται σε πειραματικό ερευνητικό πρόγραμμα, που εξερευνά δημιουργικά τις δυνατότητες του στατικού ηλεκτρισμού, που βρίσκονται στο καθημερινό περιβάλλον μας!

Ματαλλιωτάκη Ειρήνη

20^{ος} αιώνας Αμερική

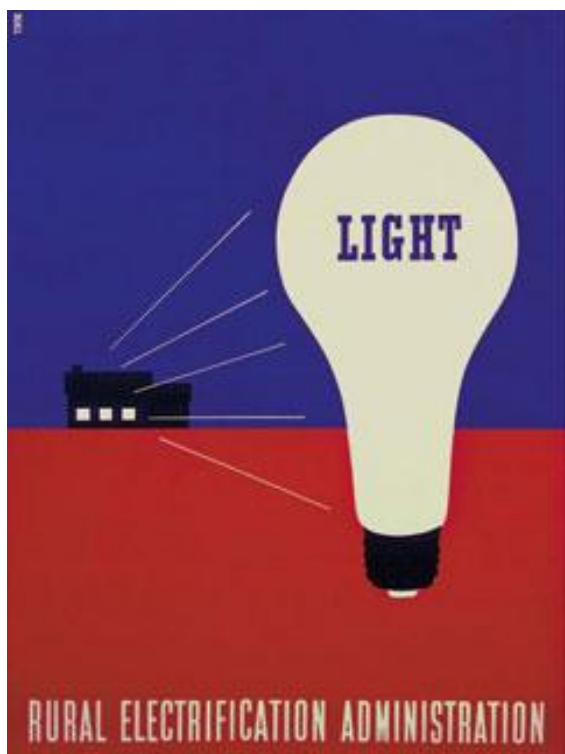
Ο Ηλεκτρισμός, ήταν το περιεχόμενο του πνεύματος του Μοντερνισμού, στις αρχές του 20ου αιώνα. Μετά από δεκαετίες έρευνας και πειραματισμού, μετά την ανακάλυψη των πρώτων λαμπτήρων στα μέσα του 19ου αιώνα, η ηλεκτρική ενέργεια άρχισε να αλλάζει, όλες τις πτυχές της σύγχρονης ζωής. Ηλεκτρικό φως-πρώτα στους δρόμους της πόλης και στη συνέχεια στα σπίτια-έφερε μια επανάσταση στην καθημερινή και την κοινωνική ζωή. Κυριολεκτικά επαναπροσδιόρισε τη μέρα και τη νύχτα. Έφερε αλλαγές στην αντίληψη του χρόνου αλλά και του χώρου.

Παρακάτω βλέπουμε αφίσες από τη συλλογή του MOMA που χρησιμοποιούνταν εκείνη την περίοδο για την προώθηση της ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία πρόσφερε συγκλονιστικές δυνατότητες για πρόοδο, αλλά δεν ήταν καθολικά ευπρόσδεκτη.

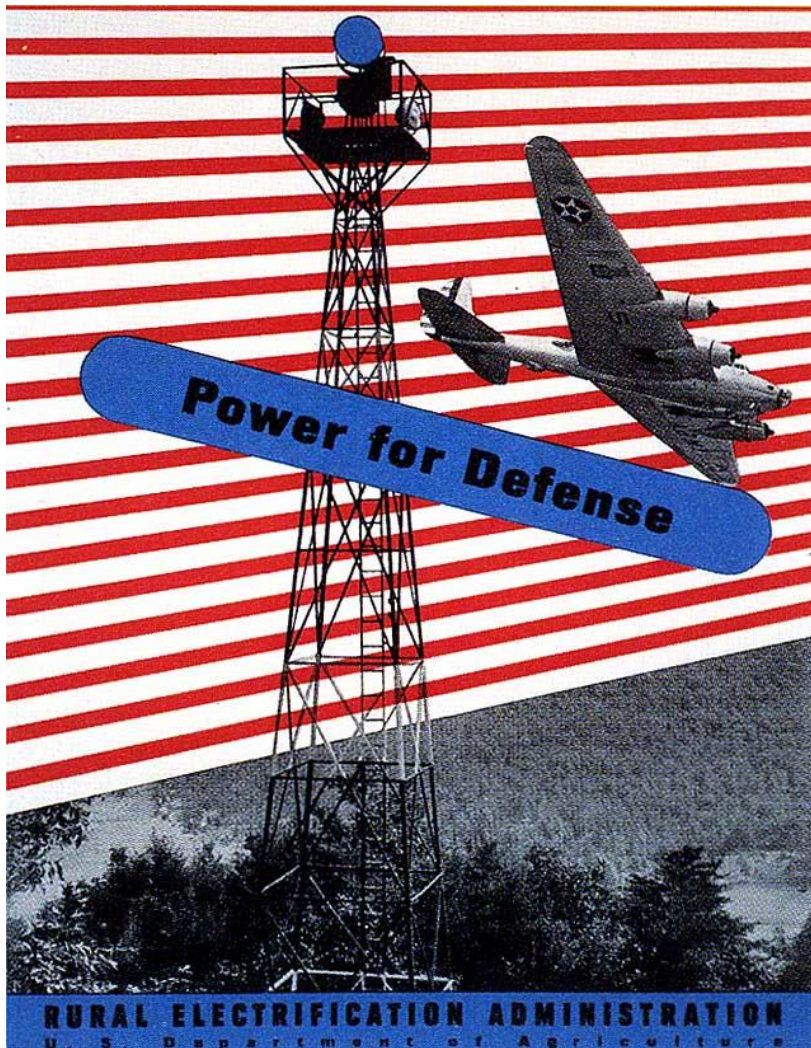
Σύγχρονοι σχεδιαστές όπως ο **Lester Beall** (1937 έως 1941) εμπνεύστηκαν από την ομορφιά και το ίδιο το μεγαλείο του ηλεκτρικού φωτός και δημιούργησαν γραφικά για τους ηγέτες της βιομηχανίας όπως η AEG και η Bosch.

Αφίσες του, για την προώθηση της ευαισθητοποίησης του κοινού, για τα οφέλη της ηλεκτρικής ενέργειας σε σπίτια και αγροκτήματα της Αμερικής, κατά τη διάρκεια της Μεγάλης Ύφεσης.

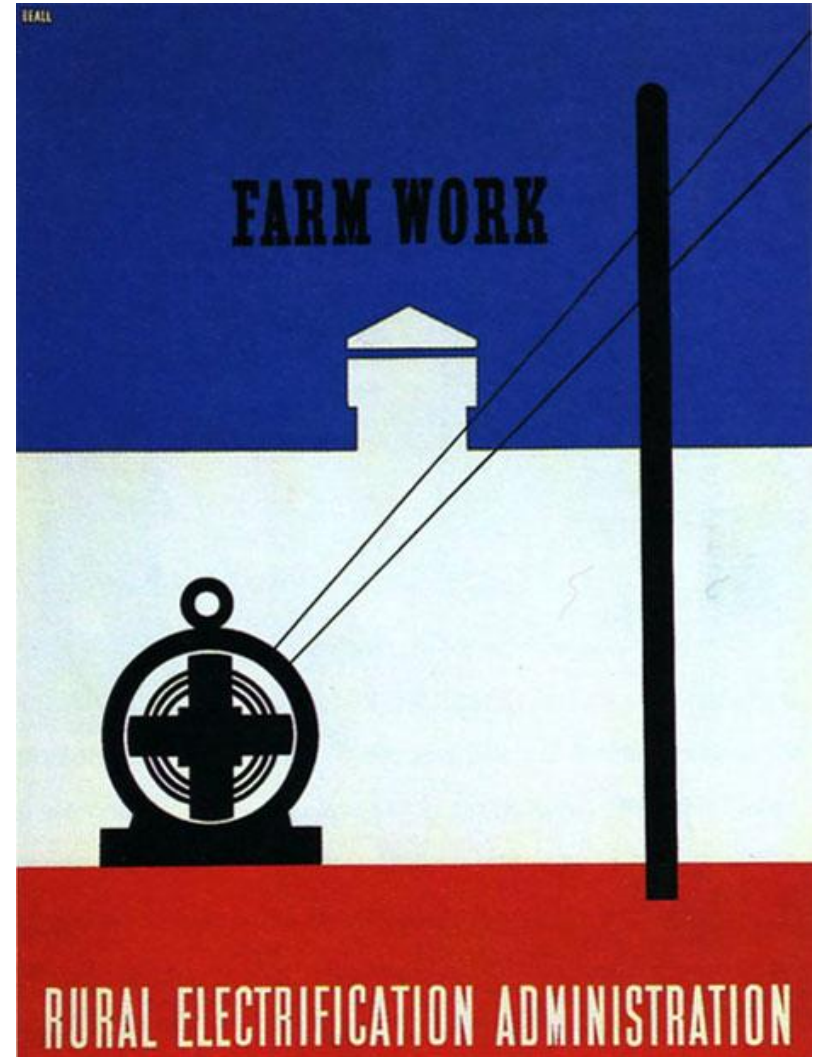
Lester Beall

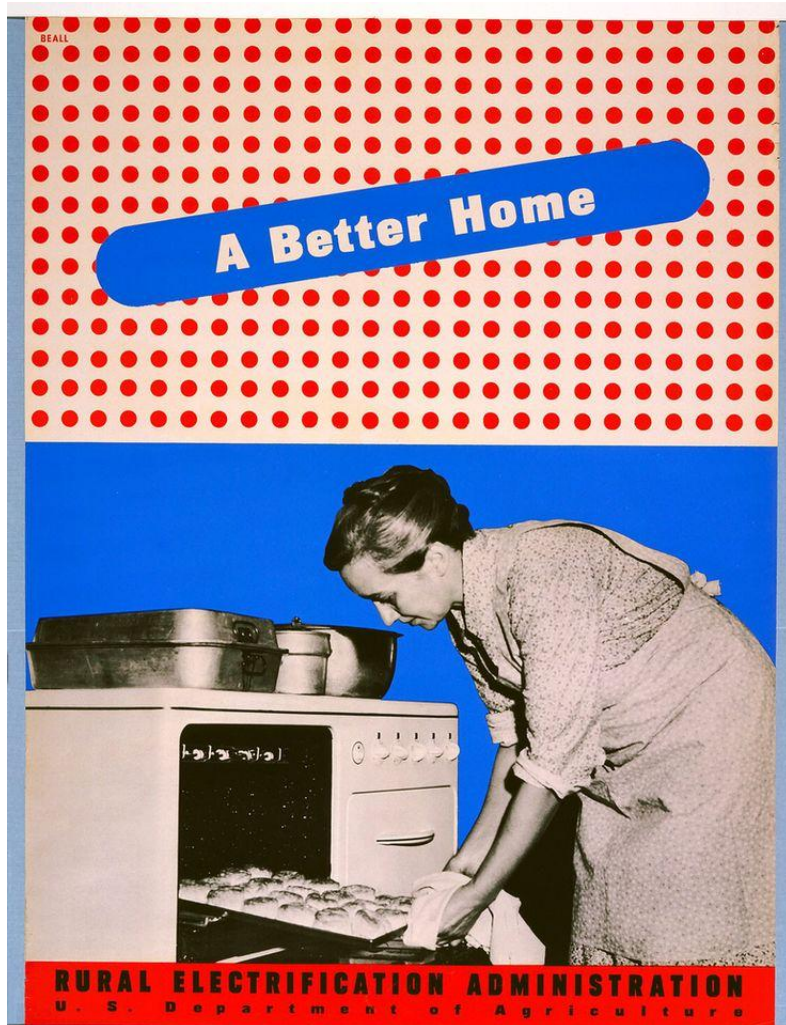
Lester Beall

Ματαλλωτάκη Ειρήνη

Lester Beall

Ματαλλωτάκη Ειρήνη

Διαφημίσεις

MIXMASTER SAVES TIME

MIXES BEATS

Takes the hard work
out of
baking *and* cooking

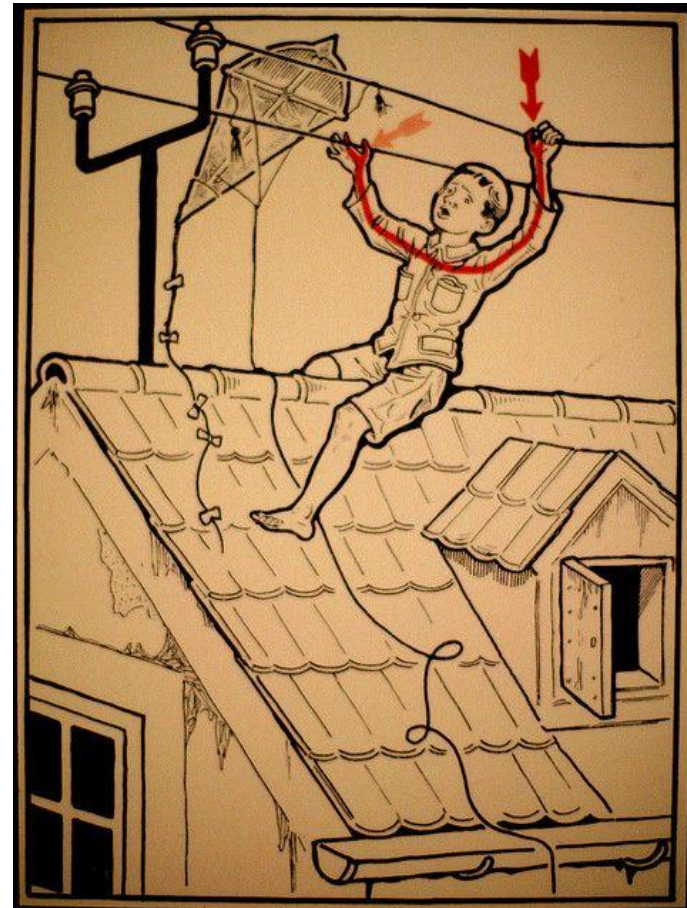
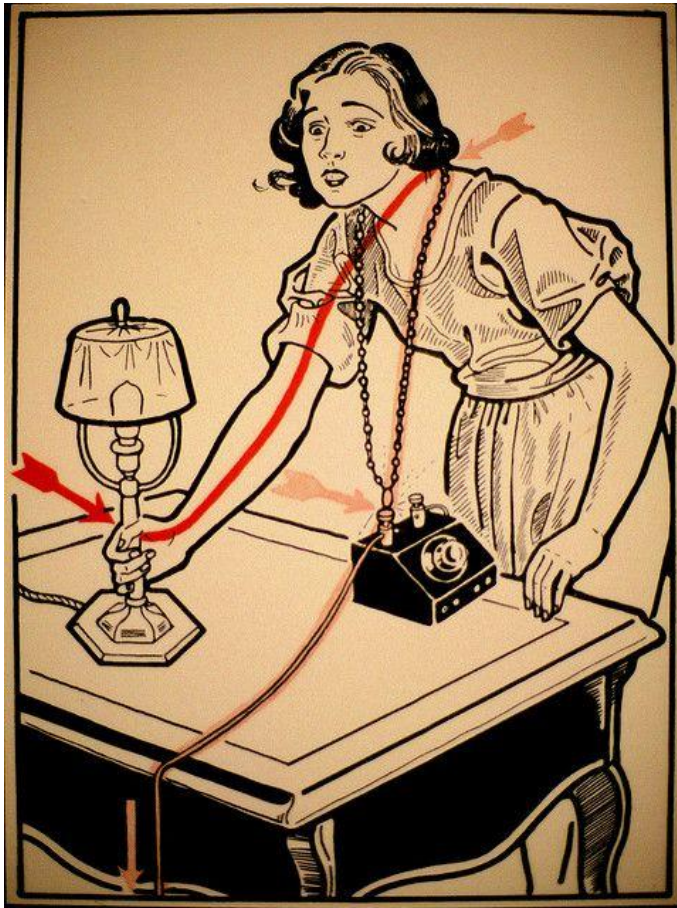
Makes materials go
further

Mixes every atom
thoroughly

MIXMASTER
is one of
Sunbeam
THE BEST ELECTRIC APPLIANCES MADE

Προσοχή... Ηλεκτροπληξία!

Vintage electrical power and light

Το Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης της Νέας Υόρκης ([MoMA](#)), παρουσίασε το 2012 την έκθεση «ηλεκτρικά ρεύματα», που αφορούν στην περίοδο 1900-1940.

Jacques Nathan-Garamond Γαλλία 1910

ΡΩΣΙΑ : Πριν και μετά την Επανάσταση

- Ενώ στην Αμερική συνέβαιναν αυτά, ο ηλεκτρισμός και οι καρποί του, εξαπλώθηκαν παντού και επηρέαζαν τους πάντες. Η αστικοποίηση (προϊόν της πλατιάς κοινωνικοποίησης της εργασίας και της συγκέντρωσης του πληθυσμού σε μεγάλες πόλεις), οι γρήγοροι και δυναμικοί ρυθμοί της ζωής, η αλλαγή των μέσων παραγωγής, οι ουρανοξύστες - σύμβολα της δύναμης της νέας κατάστασης θέλουν να εκφραστούν μέσα από την τέχνη.
- Στη Ρωσία γύρω στο 1910, εμφανίζεται στην τέχνη πόλωση από την άρνηση του συμβολισμού, ο οποίος άνθιζε από το 1890. Το Ινστιτούτο καλλιτεχνικής παιδείας, απέρριψε το σχέδιο σπουδών του Καντίνσκι ως παρωχημένο. ο Καντίνσκι παραιτήθηκε από το ινστιτούτο και εγκατέλειψε οριστικά τη χώρα για τη Γερμανία, ως καθηγητής του Μπαουχάουζ.
- Η λεγόμενη **"παραγωγική τέχνη"**, στην οποία στράφηκαν, σύντομα **ενοποιήθηκε με τον κονστρουκτιβισμό, που παράλληλα με τον ωφελμιστικό προορισμό της τέχνης ,διακήρυττε την ανάγκη συγχώνευσής της, με τη βιομηχανική παραγωγή.** «Η φύση, με την παλιά της έννοια δεν υπάρχει πια. Παντού βασιλεύει η πόλη – εργοστάσιο, έχουμε συνηθίσει να τη βλέπουμε, πλασμένη από τα χέρια του ανθρώπου-δημιουργού και δεν είναι δυνατό να μην απαιτούμε το ίδιο και για την Τέχνη» .
- Ο σκοπός τους ταυτίζεται με τη **"βιομηχανική κουλτούρα"**. Το ψυχολογικό εμποδίζει τον άνθρωπο να είναι ακριβής σα χρονόμετρο και τον εμποδίζει να συγγενέψει με τη μηχανή. Νιώθουμε ντροπή απέναντι στις μηχανές για τα αδέξια φερσίματα των ανθρώπων. **Εμείς [...] κάνουμε τους ανθρώπους συγγενείς με τις μηχανές.** Διαπαιδαγωγούμε καινούριους ανθρώπους." γράφει ο σκηνοθέτης Βερτόφ συνοψίζοντας το θετικιστικό πνεύμα της εποχής.

Ματαλλωτάκη Ειρήνη

Ρώσικη Πρωτοπορία Κονστρουκτιβισμός

Οι Κονστρουκτιβιστές (Ρότσενκο, Στεπάνοβα, Τάτλιν κ.ά.) ενθουσιασμένοι από τις νέες ιδέες που έφερε η Επανάσταση, θέλησαν να εντάξουν την τέχνη στην κοινωνία και τη ζωή, με τρόπο που να μπορεί να είναι ωφέλιμη και χρηστική στον άνθρωπο χωρίς απαραίτητα να φαίνεται ωραία. Πολλοί καλλιτέχνες της πρωτοπορίας εργάστηκαν σε εργοστάσια για το σχεδιασμό προϊόντων καθημερινής χρήσης. Όλη αυτή η δραστηριότητα έθεσε την τέχνη της πρωτοπορίας, στην υπηρεσία της μαζικής παραγωγής και κατά συνέπεια στην καθημερινή ζωή της ρωσικής κοινωνίας. Ο Τάτλιν που θεωρείται και ο πατέρας του κινήματος, μιας και δούλευε από παλιά με αυτή τη λογική, υποστηρίζει πως η τέχνη δεν πρέπει να αποσπάται από την πραγματικότητα. Στην διπλανή εικόνα η μακέτα για το μνημείο της Τρίτης Διεθνούς, θα γινόταν ένας τεράστιος σπειροειδής πύργος ύψους πάνω από 300 μέτρα. Το έργο τελικά δεν κατασκευάστηκε.

Ηλεκτρο-Οργανισμός.

Έτσι στη Ρωσία, η **Ρώσικη πρωτοπορία** που εκφραζόταν μέσα από καλλιτέχνες όπως ο Πλαξίν, ο Ρέντκο, ο Νικρίτιν και άλλοι, σχημάτισαν μια καλλιτεχνική ομάδα και εξέφρασαν τις ιδέες τους με το όνομα «Ηλεκτρο-οργανισμός». Αφοσιωμένοι στην επιστήμη και με τη φαντασία τους στραμμένη προς το μέλλον. **Οι καλλιτέχνες αυτοί, μελέτησαν σε βάθος τις νέες επιστημονικές ανακαλύψεις και τους ενδιέφεραν ιδιαίτερα οι θετικές επιστήμες.** Πίστευαν πως η τεχνολογία θα έπαιζε πολύ σημαντικό ρόλο στον μελλοντικό κόσμο και θέλησαν με την τέχνη τους να συμμετάσχουν στην εξέλιξη αυτή. Τα θέματα με τα οποία ασχολήθηκαν οι ζωγράφοι της ομάδας, είναι ο ηλεκτρισμός, το ραδιόφωνο, οι αυτόματες μηχανές, το διάστημα και η τεχνολογία. Τα χρώματα είναι συνήθως έντονα κόκκινα, κίτρινα και μπλε σε σκούρο φόντο, που κάνουν ακόμη πιο έντονη την αίσθηση της ενέργειας και της έκρηξης. Το 1922 εξέθεσαν για πρώτη φορά τις απόψεις τους. Το πρώτο είναι έργο του ο Νικρίτιν και το δεύτερο έργο είναι του Πλαξίν και ανήκει στη συλλογή Κωστάκη.

[://www.greekstatemuseum.com/kmst/exhibitions/article/43.html](http://www.greekstatemuseum.com/kmst/exhibitions/article/43.html)

Η εμφάνιση του ηλεκτρισμού προκάλεσε τη δεύτερη Βιομηχανική Επανάσταση. Η βιομηχανία, αλλά και οι πόλεις άλλαξαν μορφή. Τα πάντα ξεκίνησαν την τελευταία 20ετία του 19ου αιώνα.

Στην Ευρώπη

- Το 1881 λειτούργησε η πρώτη μονάδα παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος κοντά στο Λονδίνο.
- Το 1882 εγκαταστάθηκε η πρώτη μονάδα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στη Στουτγάρδη της Γερμανίας. (Παρήγε ηλεκτρική ενέργεια για 30 λάμπες πυρακτώσεως)
- Το 1885 η δημιουργία δικτύων ξεκινάει στο Βερολίνο .
- Το 1889 ο ηλεκτρισμός θα φτάσει στην Ελλάδα , όταν μια ιδιωτική εταιρεία θα κατασκευάσει την πρώτη μονάδα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και θα φωτίσει το ιστορικό κέντρο της πόλης.
- Την ίδια χρονιά θα αρχίσει και η ανάπτυξη της ηλεκτροπαραγωγής στην Οθωμανική Αυτοκρατορία.
- Η αναγνώριση και η αξιοποίηση του λιγνίτη στην Ελλάδα θα γίνει από Μικρασιάτες πρόσφυγες που εγκαταστάθηκαν στην Πτολεμαΐδα και είχαν μεταφέρει τη σχετική τεχνογνωσία για το υλικό αυτό. (Βλάχης Γιατζίδης)
- Η φωτογραφία είναι του László Moholy-Nagy.

Μπαουχάους

- Όπως γράφει ο **Πέβσνερ**, Ρώσος καλλιτέχνης, Ο οποίος έφυγε από τη Ρωσία το 1923 οριστικά για να ζήσει στο Παρίσι: **οι καταπληκτικές ανακαλύψεις της επιστήμης, άλλαξαν το πρόσωπο του κόσμου... Μια επανάσταση επικρατεί στις τέχνες και στα συναισθήματα που θα αποκαλύψει ένα καινούριο κόσμο... Δεν είναι παράλογο να σκεφτεί κανείς πως η εποχή που θα διαδεχτεί τη δική μας, θα είναι μια περίοδος μεγάλων συλλογικών έργων, μια εποχή εκτέλεσης επιβλητικών κατασκευών σε ανοιχτούς χώρους μεγάλων πόλεων.**
- Μια τέτοια σύνθεση όλων των πλαστικών τεχνών οδήγησε στη δημιουργία του Μπάουχάους από τον μεγάλο αρχιτέκτονα Γκρόπιους. Συγκέντρωσε για δέκα χρόνια κάθε κατηγορίας καλλιτέχνες. Μις Βαν Ντερ Ροε, Λε Κορμπυζιέ, Κλέε, Μοχόλυ Νάγκυ και πολλούς άλλους.
- Το ύφος της σχολής Μπαουχάους, επηρέασε καταλυτικά τη σύγχρονη τέχνη, ειδικότερα την αρχιτεκτονική και το βιομηχανικό σχεδιασμό, ενώ τα έργα που παράχθηκαν μέσα από τα εργαστήρια της σχολής, έγιναν αντικείμενα εκτεταμένης αναπαραγωγής.

Λάσζλιό Moholy-Nagy
(Μπάουχαους)
«Ελαφρύ στήριγμα για
μια ηλεκτρική σκηνή»
(1930) . Ανήκει στο
Harvard Art Museum.

Atsuko Tanaka, Electric Dress

- Ο ηλεκτρισμός επηρεάζει σταθερά τους καλλιτέχνες.
- Για το *Electric Dress* η Atsuko Tanaka σχεδίασε ένα κιμονό με ηλεκτρικά καλώδια και πολύχρωμους λαμπτήρες δημιουργώντας ένα εντυπωσιακό θέαμα. Η Tanaka άρχισε να οραματίζεται το φόρεμα το 1954 και σημείωσε την ιδέα σε ένα μικρό σημειωματάριο παραλληλίζοντας τη σχέση της ηλεκτρικής καλωδίωσης με τα συστήματα του οργανισμού που απαρτίζουν το ανθρώπινο σώμα. Μετά την κατασκευή του το φόρεσε σαν να συμμετέχει σε μια ιαπωνική τελετή του γάμου.

Αφίσα για την TELEFUNKEN TO 1965

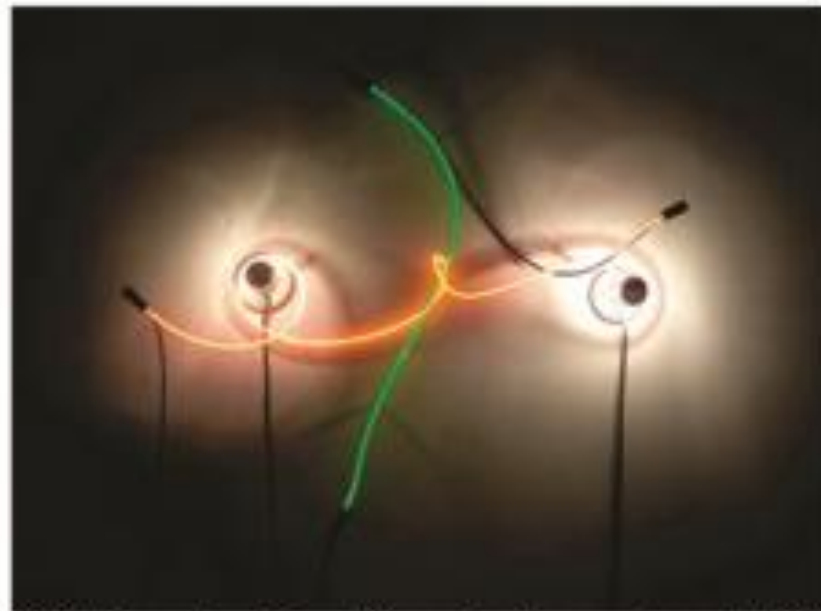
Η Leo Castelli Gallery στη Νέα Υόρκη το 2009 παρουσιάζει με τίτλο “Electricity,”

Μία ομαδική έκθεση που χαρακτηρίζει Pop καλλιτέχνες από τις αρχές του 1960. Έργα με νέον και λαμπτήρες από οραματιστές καλλιτέχνες όπως τους Jim Dine, Dan Flavin, Joseph Kosuth, Roy Lichtenstein, Robert Rauschenberg, James Rosenquist, Keith Sonnier, and Robert Watts.

James Rosenquist, *Small Doorstop*, 1963-67

Ματαλλωτάκη Ειρήνη

Keith Sonnier, *Neon Wrapping Incandescent*, 1969

Επιστήμη και Τέχνη για μαθητές. Μουσείο Λούβρου:

- Οι μαθητές συνδυάζουν την Τέχνη και την επιστήμη στο μουσείο του Λούβρου στην «Art Electric»
- Μέσα σε μια γυάλινη πυραμίδα φλέγεται ατσαλόμαλλο ως μέρος ενός έργου τέχνης. Οι μαθητές-πάνω από 60 - εμπνεύστηκαν από το Λούβρο και τα έργα Τέχνης που υπάρχουν στο Λούβρο και έφτιαξαν γλυπτά από καλώδια , διακόπτες , φώτα, κινητήρες βομβητές, ατσαλόμαλλο και άλλα.